

მარინა შაკარაშვილი, თეიმურაზ ჯორბენაძე, ნინო ხვიჩია, მაკა ჯორბენაძე
**COVID-19-ის პანდემია და სწავლების არატრადიციული, ალტერნატიული ფორმები -
ახალი საგანმანათლებლო რეალობა**

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
მედიცინის ფაკულტეტი, პათოლოგიისა და სასამართლო მედიცინის კათედრა

*MARINA SHAKARASHVILI, TEIMURAZ JORBENADZE, NINO KHVICHIA,
MAKA JORBENADZE*

**COVID-19 PANDEMICS AND UNCONVENTIONAL, ALTERNATIVE FORMS OF TEACHING –
A NEW EDUCATIONAL REALITY**

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University; Georgia;
Faculty of Medicine, Department of Pathology

SUMMARY

As a result of the COVID-19 pandemic, most public and private educational institutions have fully switched to online learning mode. This teaching system has some advantages and disadvantages, which should be considered by the training organizers and, if necessary, to adjust the learning process and develop appropriate recommendations. It is very important to study the experience of other countries, to protect the fundamental rights of all groups and to develop the digital skills of stakeholders.

Key words: COVID-19, Pandemic, distance education, challenges

21-ე საუკუნეში ტექნოლოგიებმა მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავა და ადამიანის ცხოვრების თითქმის ყველა სფეროში შეაღწია, მათ შორის განათლების სისტემაშიც. ძირეულად შეცვალა განათლების ტრადიციული მეთოდები - ახალი ტექნოლოგიების საშუალებით სწავლა უფრო ათვისებადი და შედეგზე ორიენტირებული გახდა. დაინერგა დისტანციური სწავლება (E-learning) - სწავლების ფორმა, რომელიც შექმნილია სპეციალურად სტუდენტებისთვის, რომლებიც ტრადიციულად აუდიტორიებში ფიზიკურად არ, ან ვერ იმყოფებიან, მაგრამ სწავლების დროს აუცილებელია მათი წვდომა კომპიუტერთან და ინტერნეტთან. ონლაინ სწავლებას დისტანციური სწავლების „მე-5 თაობას“ უწოდებენ [8]. არსებობს ონლაინ სწავლების სხვადასხვა პლატფორმები, სადაც სასწავლო პროცესი ხორციელდება: Moodle, ZOOM, Google Classroom, eFront, Dokeos, Claroline, ILIAS, Whiteboard. საქართველოში ჯერჯერობით ყველაზე პოპულარული პლატფორმებია Zoom და Moodle. ონლაინ ელექტრონულად განათლების მიზანია: შესთავაზოს ადამიანებს განათლების მიღების თანაბარი შესაძლებლობები და ხელმისაწვდომობა, მოახდინოს საგანმანათლებლო პროცესის დინამიკის რეგულირება, მოქნილი სასწავლო გარემოს ფორმირება, უნარების, კომპეტენციების, ფსიქოლოგიური და ინტელექტუალური კომფორტის გაზრდა. ონლაინ სწავლება ნიშნავს სწავლების პროცესის პედაგოგიური და მეთოდოლოგიური კომპონენტების განსაზღვრას და ცვლას. სტუდენტებს აქვთ საშუალება შეაფასონ ონლაინ სასწავლო პროგრამები, განახლებული ინფორმაცია, რომელიც ითვალისწინებს პრაქტიკიდან მაგალითების მიწოდებას, დროში განერილ დავალებებს და მოქნილ დედლაინებს [2]. დადგენილია, რომ ასინქრონული, წინასწარ სტრუქტურირებული დისკუსიები, ფორუმები, დროში განერილი მკაფიო ინსტრუქციები და ინდივიდუალური უკუკავშირი საუკეთესო სტრატეგიებია ონლაინ რეჟიმში სწავლებისთვის [1]. აღნიშნული მოითხოვს სტუდენტთა აქტივობის მუდმივ კონტროლს [4]. დადგენილია, რომ ონლაინ კურსები განსაკუთრებით წარმატებულია, როცა ის შეიცავს კოლაბორაციის ასპექტებს, ჯგუფურ სავარჯიშოებს და სოციალურ ინტერაქციას [5]. მნიშვნელოვანია მრავალფეროვანი სასწავლო ინსტრუქციების და მულტიმედიის გამოყენება. ბოლო წლებში ბევრმა უნივერსიტეტმა დაიწყო დისტანციური სწავლების პროგრამების განხორციელება, მაგრამ ბევრი მხოლოდ ტრადიციულ სწავლებაზე ორიენტირებული, ონლაინ სწავლა/სწავლებაზე არ გადავიდა და ლექციები აუდიტორიებში სწავლების ძირითად ინსტრუმენტად დარჩა. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ ახალი კორონავირუსი COVID-19-ის გავრცელება გლობალურ პანდემიად გამოაცხადა [11]. პანდემიის დროს გლობალურმა სოციალურმა და ეკონომიურმა კრიზისმა გავლენა მოახდინა საზოგადოებაზე - შეიცვალა ცხოვრების ჩვეული სტილი, საფრთხის ქვეშ დააყენა ადამიანის საბაზისო მოთხოვნილებები, მოხდა

ღირებულებების და პრიორიტეტების გადაფასება. COVID-19-ის პანდემიამ და იზოლაციამ გამოიწვია განათლების ტრადიციული სისტემის მოშლა. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციამ – United Nations Organization 2020 წლის აგვისტოში გამოაქვეყნა კვლევა, სადაც კარგად ჩანს პანდემიის დროს არსებული პრობლემები, რომლებმაც გავლენა იქონია სასწავლო პროცესზე [12].

პანდემიის შედეგად, ბევრი ქვეყნის განათლების სისტემა ახალ რეალობას უნდა მორგებოდა - ყველა სასწავლო დანესებულებას დასჭირდა ონლაინ სწავლა/სწავლებაზე გადასვლა და მუშაობა. ამიტომ საჯარო და კერძო საგანმანათლებლო დანესებულებების უმრავლესობა სრულად გადავიდა ონლაინ სწავლების რეჟიმზე. სწავლების ამ სისტემას გარკვეული დადებითი და უარყოფითი მხარეები აქვს. ონლაინ სწავლების არა ერთმა კვლევამ დაადგინა მისი უპირატესობები [3]. ონლაინ სწავლების დადებითი მხარეები: არ გააჩნია გეოგრაფიული საზღვრები, ხელმისაწვდომს ხდის სწავლას, როდესაც ინფორმაციის წყარო და მიმღები ერთმანეთისგან დამორებული არიან, მუშაობა და სწავლა შესაძლებელია მსოფლიოს ნებისმიერ წერტილში, ნებისმიერი ადგილიდან, საცხოვრებელი ადგილის მდებარეობისგან დამოუკიდებლად და ამიტომ მოითხოვს ნაკლებ მატერიალურ რესურსებს.

დისტანციური განათლება მოითხოვს სისტემურ მომზადებას და მასზე ეტაპობრივად გადასვლას, თუმცა, პანდემიის პირობებში, ქვეყნების უმრავლესობას, მათ შორის საქართველოს, დისტანციურ სწავლებაზე გადასვლა დაჩქარებული წესით, წინასწარი მომზადების გარეშე მოუხდა. მეტად მნიშვნელოვანია დისტანციური სწავლების უარყოფითი მხარეების გაცნობა, რათა გადანყვეტილების მიმღებმა პირებმა შეძლონ მათ დაძლევაზე ქმედითი ღონისძიებების ჩატარება და მათთან გამკლავება.

დისტანციური სწავლების პროცესის ერთ-ერთი ძირითადი დამაბრკოლებელი ფაქტორია ტექნიკური და ციფრული კომპეტენციების ნაკლებობა, როგორც პედაგოგებში, ასევე მოსწავლეებსა და სტუდენტებში [10]. გარდა ამისა, ბევრს გაუჭირდა ახალ პლატფორმებთან ადაპტირება და მათი ტექნიკური მართვა [9].

განსაკუთრებით რთული აღმოჩნდა სტუდენტების მართვა, ლექციების, პრაქტიკულებისა და სემინარების სწორად დაგეგმვა და შეფასება. ერთ-ერთი ყველაზე დიდი გამოწვევაა კომუნიკაციის ნაკლებობა და სოციალური იზოლაცია. უნდა აღინიშნოს, რომ დისტანციური სწავლებისას მეტია თეორია, ნაკლებია პრაქტიკული სამუშაოები და ამიტომ შეზღუდულია გარკვეული დისციპლინების სწავლება. სრულიად იცვლება სასწავლო გარემო - აუდიტორიაში სწავლა-სწავლების პროცესში ჩართული ლექტორები და სტუდენტები კარგად იცნობენ ერთმანეთის მოთხოვნებს, ონლაინ სწავლების დროს პედაგოგისთვის რთულია მსმენელების ყურადღების მობილიზება და მათი ინდივიდუალური თავისებურებების გათვალისწინება. ონლაინ სწავლებას თან ახლავს სოციალური ურთიერთობების დეფიციტი, რაც გავლენას ახდენს ფსიქოემოციურ გუნება-განწყობაზე, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ეს პროცესი ხანგრძლივია. გასათვალისწინებელია მიზეზიც - რის გამო უხდება მათ აქცენტირება მხოლოდ ონლაინ სწავლებაზე. ხანგრძლივი სტრესი კი ხშირად აისახება ფსიქოემოციურ განწყობაზე და კომუნიკაციურ უნარ-ჩვევებზე. პრობლემის აქტუალობა განაპირობებს პანდემიის პერიოდში დისტანციური განათლების დანერგვის საერთაშორისო პრაქტიკის ანალიზს. სხვა ქვეყნის გამოცდილების შესწავლა ხელს შეუწყობს დისტანციური განათლების უკეთ განვითარებისთვის განათლების სისტემაში საინფორმაციო ტექნოლოგიების მნიშვნელობის განსაზღვრას და სათანადო რეკომენდაციების შემუშავებას.

კორონავირუსის პრევენციის მიზნით ყველა საგანმანათლებლო დანესებულებაში უნდა იყოს შესაძლებელი უმაღლესი საგანმანათლებლო პროგრამების სასწავლო კურსების თეორიული ნაწილის დისტანციურად წარმართვა. პრევენცია მოითხოვს დისტანციური სწავლების ფორმის გამოყენებას, პროცესის უწყვეტობისთვის კი აუცილებელია განათლების სივრცეში ციფრული ტექნოლოგიების ინტეგრირების გაგრძელება. ელექტრონული სწავლების ფორმატში სტუდენტებმა უნდა მიაღწიონ სწავლების იგივე შედეგებს, რაც პროგრამით/სასწავლო კურსებით არის გათვალისწინებული.

პანდემიის პერიოდში დისტანციური განათლების დანერგვისას მეტად მნიშვნელოვანია ყველა ჯგუფის ფუნდამენტური უფლებების დაცვა. ყველას უნდა ჰქონდეს განათლების მიღების შესაძლებლობა, წვდომა ინტერნეტთან, საგანმანათლებლო რესურსებთან, ონლაინ ლექციებთან, ელექტრონულ წიგნებთან, იმ სტუდენტებსაც, რომლებიც იზოლაციაში/კარანტინში იმყოფებიან. ძალიან მნიშვნელოვანია სოციალური ჩართულობა - ისეთი პედაგოგიური მიდგომების დანერგვა

ონლაინ სივრცეში, რომელიც ითვალისწინებს სტუდენტების ერთმანეთთან კავშირს - გუნდურობას, რათა იგრძნონ კავშირი სხვებთან.

სოციალური ჩართულობა გარკვეულწილად ეხმარება სტუდენტს შეავსოს ის სოციალური და ემოციური დანაკლისი, რომელიც ჩნდება დისტანციური სწავლების დროს [7]. ონლაინ სწავლების განხორციელება რთულია ისეთ დარგებში როგორცაა - მედიცინა, ფარმაცია, სტომატოლოგია, კომპიუტერული მეცნიერებები, ინჟინერია, ხელოვნება და სხვა [13].

მნიშვნელოვანი როლი აკისრია დამოკიდებულებას კრიზისული სიტუაციისადმი. ცხოვრების რიტმის უჩვეულო ცვლილებისას მომატებული შფოთვა უნდა იყოს აღქმული, როგორც ბუნებრივი და საჭირო თავდაცვითი რეაქცია, რომელიც აუცილებელია მოვლენების ადეკვატურად შეფასებისთვის. ამ შემთხვევაში, შესაძლოა ადამიანმა აღმოაჩინოს საკუთარ თავში ახალი უნარები, რომელიც მოცემულ მომენტში სტრესთან გამკლავების საუკეთესო საშუალებაა.

სასურველია საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ციფრული მმართველობის განვითარების მიზნით საერთაშორისო თანამშრომლობის გაფართოება.

მნიშვნელოვანია სასწავლო პროცესში ჩართული ყველა დაინტერესებული პირის ციფრული უნარ-ჩვევების რეგულარულად განვითარება. განათლების სექტორში საინფორმაციო ტექნოლოგიების მიღწევების განხილვა და შესაბამისი ტრენინგ-მოდულების ჩატარება [6]. აუცილებელია პროფესორ - მასწავლებელთა ინფორმირება/გადამზადება სწავლების მეთოდების, ორგანიზაციის ფორმების და ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების თვალსაზრისით. მიზანშეწონილია, რომ საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა ერთმანეთს გაუზიარონ დისტანციური სწავლების თავიანთი პრაქტიკა. მნიშვნელოვანია ცენტრალიზებული ონლაინ პლატფორმების შექმნა, რაც გაადვილებს საგანმანათლებლო რესურსებზე წვდომას. სასურველია შეიქმნას ცენტრალიზებული ელექტრონული ბიბლიოთეკა, სადაც განთავსდება ელექტრონული საგანმანათლებლო რესურსები - სახელმძღვანელოები, მონოგრაფიები, სტატიები, ვიდეო ლექციები. იმ შემთხვევაში, როდესაც არსებობს საგნები, რომლებიც მეტ კრეატიულ გარემოს და უშუალო ინტერაქციას მოითხოვს, აქტუალურია დისტანციურ და ტრადიციულ სწავლებებს შორის ბალანსის დაცვის შესაძლებლობების გაზრდა. ამიტომ მნიშვნელოვანია ჰიბრიდული/მერეული სწავლების პროცესის შესაძლებლობების გამოკვლევა, რაც გარკვეულწილად ხელს შეუწყობს პრაქტიკაში ბალანსის დაცვას ტრადიციული და დისტანციური სწავლების ფორმებს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Borokhovski, E., Tamim, R., Bernard, R. M., Abrami, P. C., & Sokolovskaya, A. (2012). Are contextual and designed student–student interaction treatments equally effective in distance education? *Distance Education*, 33(3), 311-329.
2. Carroll, C., Booth, A., Papaioannou, D., Sutton, A., & Wong, R. (2009). UK health-care professionals' experience of on-line learning techniques: A systematic review of qualitative data. *Journal of Continuing Education in the Health Professions*, 29(4), 235-241.
3. Chirikov I., Semenova T., Maloshonok N., Bettinger E., Kizilce R.F. Online education platforms scale college STEM instruction with equivalent learning outcomes at lower cost // *Science Advances*. 2020. Vol. 6. No. 15. DOI: <https://doi.org/10.1126/sciadv.aay5324>
4. Cook, D. A., & Steinert, Y. (2013). Online learning for faculty development: A review of literature. *Medical Teacher*, 35, 930-937.
5. Darabi, A., Liang, X., Suryavanshi, R., & Yurekli, H. (2013). Effectiveness of online discussion strategies: A meta-analysis. *American journal of distance education*, 27(4), 228-241.
6. GESJ: Education Science and Psychology 2012 No.1(20) International Scientific Conference: "Education in the Era of Globalization - XXI Century Challenges". Materials.
7. Rahiem. M. D. Technological Barriers and Challenges in the Use of ICT during the COVID-19 Emergency Remote Learning// *Universal Journal of Educational Research*, 2020. - №8 (11B). – P. 6124–6133.
8. Taylor, J. C. (2001). Fifth generation distance education. *Instructional Science and Technology*, 4(1), 1-14.
9. Tesar. M. Towards apost-Covid-19 "New Normality?": Physical and social distancing, the move to online and higher education.// *Policy Future in Education*, 2020. - № 18(5). – P. 556–559.
10. The Impact of COVID19 Modifications to Teaching, Learning and Assessment in Irish Further Education and Training and Higher Education. *QQI* (2020) P.76

11. "WHO Director-General's Opening Remarks at the Media Briefing on COVID-19 - 11 March 2020." *World Health Organization*, 2020, March 11, <<https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>>.
12. კვლევა – განათლება COVID 19-ის პირობებში. <https://upriani.ge/kvleva-ganatileba-covid-19-is-pirobebshi>
13. განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული ცენტრი. რჩევები უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებებისთვის ელექტრონული სწავლების ხარისხის უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით. 2020.

*МАРИНА ШАКАРАШВИЛИ, ТЕИМУРАЗ ДЖОРБЕНАДЗЕ, НИНО ХВИЧИА,
МАКА ДЖОРБЕНАДЗЕ*

ПАНДЕМИЯ COVID-19 – НЕТРАДИЦИОННЫЕ И АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ – НОВАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ РЕАЛЬНОСТЬ

Тбилисский гос. университет им. Иване Джавахишвили, Медицинский факультет;
Кафедра патологии, Тбилиси, Грузия

РЕЗЮМЕ

В результате пандемии COVID-19 большинство государственных и частных учебных заведений полностью перешли на режим онлайн-обучения. Данная система обучения имеет ряд преимуществ и недостатков, которые следует учитывать организаторам обучения и при необходимости корректировать учебный процесс и выработать соответствующие рекомендации. Очень важно изучать опыт других стран, защищать основные права всех групп населения и развивать цифровые навыки заинтересованных сторон.

მარინა შაკარაშვილი, თეიმურაზ ჯორბენაძე, ნინო ხვიჩია, მაკა ჯორბენაძე
**COVID-19-ის პანდემია და სწავლების არატრადიციული, ალტერნატიული ფორმები -
ახალი საგანმანათლებლო რეალობა**
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
მედიცინის ფაკულტეტი, პათოლოგიისა და სასამართლო მედიცინის კათედრა

რეზიუმე

COVID-19-ის პანდემიის შედეგად, საჯარო და კერძო საგანმანათლებლო დაწესებულებების უმრავლესობა სრულად გადავიდა ონლაინ სწავლების რეჟიმზე. სწავლების ამ სისტემას გარკვეული დადებითი და უარყოფითი მხარეები აქვს, რაც უნდა გაითვალისწინონ სწავლების ორგანიზატორებმა და საჭიროების შემთხვევაში მოახდინონ სასწავლო პროცესის კორექტირება და სათანადო რეკომენდაციების შემუშავება. მეტად მნიშვნელოვანია სხვა ქვეყნების გამოცდილების შესწავლა, ყველა ჯგუფის ფუნდამენტური უფლებების დაცვა და დაინტერესებული პირების ციფრული უნარ-ჩვევების განვითარება.

